22.11.2022

Asia: KAA 1/2022 vp Kaivostoiminnalle RAJAT
https://www.eduskunta.fi/pdf/KAA+1/2022

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja kannattaa kansalaisaloitteen hyväksymistä eduskunnassa seuraavin huomioin.

Kaivostoiminnalle RAJAT-kansalaisaloite hyväksyminen korjaisi kaivoslain perusratkaisujen puutteita luonnon monimuotoisuuden suojelun näkökulmasta. Voimassa oleva kaivoslaki kokonaisuudessaan tai eduskunnan käsittelyssä oleva kaivoslain muutos, eivät huomioi kaivoslain 1 §:n tarkoituksen toteutumisen kannalta riittävästi luonnon monimuotoisuuden suojelua. Kaivoslainsäädäntö ei myöskään muuten huomioi riittävästi yksittäisten lupapäätösten kohdalla tai kokonaisuudessa perustuslain ympäristöperusoikeuden tai Suomen kansainvälisten tai ylikansallisten velvoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuuden suojelua tai heikkenemisen pysäyttämistä riittävästi.

Kaivostoiminnan haitalliset ja heikentävät vaikutukset luonnon monimuotoisuudelle luontoontyyppien on tunnistettu esimerkiksi Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa(https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/luontotyypit/luontotyyppien_uhanalaisuus/luontotyyppien_uhanalaisuus_2018).

Kaivoslaki ja laajemmin ymmärrettynä kaivoslainsäädäntö, johon lasketaan kuuluvaksi kaivoslain lisäksi esimerkiksi luonnonsuojelulaki ja ympäristönsuojelulaki ei turvaa kaivostoiminnan ekologista kestävyyttä. Luonnonsuojelulailla turvataan vain luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluvien luontotyyppien ja lajien säilymistä, mutta luonnon monimuotoisuuden häviämisen kannalta luonto tarvitsisi laajempaa huomioimista kaivoslainsäädännössä perustuslain 20 §:n mukaisesti.

Kaivostoiminnalle RAJAT-kansalaisaloiteen hyväksyminen parantaisi kaivostoiminnan ja luonnon monimuotoisuuden suojan yhteensovittamista kaivoslainsäädännössä ja mahdollistaisi voimassa olevaa sääntelyä merkittävästi paremmin myös ekologisesti kestävän kaivostoiminnan Suomessa ja vahvistaisi samalla tulevien sukupolvien yhtäläisiä

mahdollisuuksia hyödyntää mineraalivarantoja kestävästi.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla ja niiden läheisyydessä voi aiheuttaa merkittävää haittaa herkälle eliöstölle melu-, pöly-, vesi- ja pohjavesipäästöjen muodossa. Malminetsinnän meluvaikutus ulottuu Viiankiaavan Natura-selvityksien perusteella ainakin kahden kilometrin päähän ja lintuihin mahdollisesti laajemmin koko suolla. 40 dB melu voi ylittyä 950 metrin päässä[1]. Pienvesien ja pohjaveden osalta tilanne on erityisen vakava, koska kaivannaisjätedirektiiviä ja -asetusta ei ole pantu käytäntöön. Päinvastoin kaivoslakiin on virheellisesti kirjattu, että malminetsinnän jäte olisi pysyvää, vaikka kaupallisesti merkittävään sulfidimineralisaatioon kairaaminen tuottaa lähes väistämättä vaarallista jätettä ja jätehuoltoon toimitettavaa vettä, ks Sakatin Natura arvio 2020 sivut 35 ja 37 2. kappale. Luonnonsuojelualueille on syytä määrittää minimisuojaetäisyys perustuen kairauksen meluvaikutuksiin.

Malminetsintä alueella, johon kaivos ei sovellu aiheuttaisi perustuslain vastaisesti turhaan haittaa perusteuslain vastaisesti sen suojaamille ympäristö-, omistus- ja elinkeino-oikeuksille

Kaivos luonnonsuojelualueen läheisyydessäkin aiheuttaa vakavaa haittaa herkälle eliöstölle melu-, tärinä-, pöly-, kaasu-, paineaalto-, lentokivi-, vesistö- ja pohjavesipäästöjen sekä liikennevaikutusten muodossa. Kaivoksen vaikutukset jätteistä tulevina vuotoina, kuten happaman kaivosvalumana, voi kestää tuhansia vuosia. Vesistöjen ja pohjaveden osalta tilanne on erityisen vakava, koska kaivannaisjäteasetusta ei ole pantu käytäntöön. Vesistöjä myöten haittavaikutukset leviäisivät pitkällekin alajuoksulle. Kaivosten pienhiukkasia sisältävän pölyn on todettu leviävän arseenilla ja raskasmetalleilla saastuttavasti kymmenen ja jopa kymmenien kilometrin päähään. Asbestit ovat keskeisiä kaivosten haitta-aineita, joita ei ole säädelty ja luvitettu riittävällä tavalla. Luonnonsuojelualueille on syytä määrittää minimisuojaetäisyys perustuen kaivostoiminnan yleisiin vaikutuksina.

Tarve malminetsintään luonnonsuojelualualueilla heijastaa hyvin harvojen yhtiöiden intressejä. Osa yhtiöistä, kuten Latitude 66 kertoo, etteivät pyri luonnonosuojelualueille[2].

Toissijaisesti vaadimme seuraavaa. Tilanteessa, jossa talousvaliokunta ei esitä kansalaisaloitteen hyväksymistä, tulisi valiokunnan vaatia kaivostoiminnan ekologisesta kestävyydestä vastaavaa ministeriötä selvittämään kaivoslainsäädännön puutteet Suomen perustuslain ympäristöperusoikeuden sekä kansainvälisten ja kansallisten luonnon monimuotoisuus velvoitteiden näkökulmasta.

Lisätietoja

- ympäristöjuristi Matti Kattainen puh. 044 778 5013
- kaivoskoordinaattori Anna Pulkka puh. 044 493 4508
- erityisasiantuntija Jari Natunen puh. 044 210 0453

[1] Sakatin Natura-arvoio 2020
[2] Jussi Lähde YLEPerjantai-dokkari 26.11.2021 Hyvät, pahat kaivokset https://areena.yle.fi/1-50653010